

Avsiktsförklaring för friska arbetsplatser i den kommunala sektorn

Den kommunala sektorn står inför stora utmaningar som kan innebära påfrestningar för arbetsmiljöarbetet. Det handlar exempelvis om kompetensutmaningen till följd av den demografiska utvecklingen, högre sjukfrånvaro relativt övrig arbetsmarknad samt omställning till en mer digitaliserad verksamhet. Alla är de exempel på strukturella utmaningar som behöver hanteras långsiktigt för att inte få konsekvenser för medarbetares hälsa samt möjligheten att erbjuda bra välfärd till invånarna.

Parterna kan även konstatera att effekterna av covid-19-pandemin kommer att påverka arbetsmiljön och arbetsmiljöarbetet i den kommunala sektorn under lång tid.

Parterna är överens om att medarbetarna är avgörande för att säkra kvaliteten i välfärden. Arbetsmiljön och arbetsmiljöarbetet i den kommunala sektorn präglas dock av de specifika förutsättningar som följer av välfärdsuppdraget, exempelvis sektorns krav på transparens och öppenhet, samt kombinationen lokala och nationella demokratiska beslut om styrning och finansiering.

De krav arbetet ställer och de påfrestningar på arbetsmiljön som följer av välfärdsuppdraget kan medföra arbetsmiljörisker och ohälsa om de inte samtidigt följs av tillräckliga resurser och hanteras genom ett framgångsrikt arbetsmiljöarbete. Ohälsa, samvetsstress och sjukfrånvaro innebär sänkt livskvalitet för medarbetare men även förlorad kvalitet, minskad kontinuitet och kompetens i välfärdens verksamheter.

Parterna i den kommunala sektorn har en unik möjlighet att som en enad aktör ta sig an samhällsutmaningar och finna både konstruktiva och effektiva lösningar för arbetsmiljöarbetet, såväl centralt som lokalt. Exempelvis omfattas samtliga medarbetare utöver lagar också av kollektivavtal som syftar till att säkra medarbetarnas hälsa, trygghet och goda arbetsvillkor

De strukturella utmaningar som den kommunala sektorn står inför behöver hanteras långsiktigt för att inte få negativa konsekvenser för arbetsmiljön, för kompetensförsörjningen och möjligheten att erbjuda välfärd till invånarna. Vi är övertygade om att vi, med gemensamma ansträngningar, kan möta ovan nämnda komplexa arbetsmiljöutmaningar så att verksamheterna både kan skapa välfärd med hög kvalitet och samtidigt ha en hållbar arbetsmiljö för dem som utför arbetet. Parterna träffar därför en gemensam Avsiktsförklaring för friska arbetsplatser.

En styrka i arbetet är att kunskaperna om och stödfunktioner kring organisatorisk och social arbetsmiljö (OSA) utvecklats under de senaste åren. Idag finns även kunskaper, forskning samt erfarenheter av de faktorer som kännetecknar organisationer med en hög andel långtidsfriska samt hur en god arbetsmiljö kan definieras – så kallade friskfaktorer. Det handlar såväl om att begränsa risker som att tillföra och säkra positiva faktorer, exempelvis ett gott ledarskap och god kommunikation. Samtidigt pekar såväl regeringen, Myndigheten för arbetsmiljökunskap (Mynak) som

Suntarbetsliv på behovet av ytterligare forskning inom området. Vi anser att en långsiktigt hållbar och hälsosam arbetsmiljö i den kommunala sektorn kan främjas genom att vi som parter, genom olika insatser, bidrar till ett ökat kunskapsläge om arbete med friskfaktorer.

Viktiga resurser i arbetet med att uppfylla intentionerna i avsiktsförklaringen blir de partsgemensamma strukturer som vi har byggt upp genom åren i syfte att stödja arbetsmiljöarbetet i den kommunala sektorn. Avgörande delar är Suntarbetsliv och Afa Försäkrings olika förebyggande satsningar, exempelvis som finansierar arbetsmiljöforskning. Vidare utgör sektorns lokala parts- och samverkansorganisation en viktig aktör. Parterna ser en potential i att ytterligare samordna dessa olika partsarenor. Då samtliga parter är representerade i Valfärdens arbetsmiljöråd (AMR) utgör rådet en operativ tillgång i att samordna parternas initiativ.

Slutligen ser parterna ett behov av att upprätta en dialogstruktur med regeringen om hur den kommunala sektorns arbetsmiljöutmaningar bäst hanteras. Sektorns förutsättningar skiljer sig i vissa delar från andra branscher, inte minst till följd av välfärdsuppdraget och den demokratiska styrningen. Vidare har den kommunala sektorn, via parterna, utökade medel för arbetsmiljöarbetet via exempelvis Avtal för samverkan och arbetsmiljö. Nationella insatser inom arbetsmiljöområdet behöver vägas mot dessa specifika förutsättningar för att få avsedd effekt.

Vi, parter i den kommunala sektorn, tecknar härmed vår avsikt att genom denna Avsiktsförklaring för friska arbetsplatser, gemensamt rusta arbetsmiljöarbetet i den kommunala sektorn med kunskap och stödstrukturer i syfte att främja medarbetares hälsa samt förebygga och hantera de arbetsmiljörisker som riskerar att förstärkas till följd av ovan identifierade samhällsutmaningar.

Vi är överens om att uppnå det genom:

- En kunskapsatsning på friskfaktorer
- Stärkt dialog och inflytande i enlighet med parternas *Avtal för samverkan och arbetsmiljö*
- En partsgemensam uppföljning av pandemins påverkan på arbetsmiljöarbete

Vi avser att verka genom att våra befintliga partsgemensamma strukturer för arbetsmiljöarbete i den kommunala sektorn och Valfärdens arbetsmiljöråd (AMR) får i uppdrag att samordna arbetet.

Vi betonar vikten av att lokala parter agerar i enlighet med denna avsiktsförklaring inom ramen för sina respektive samverkansorganisationer.

Centrala parter är av uppfattningen att det är av vikt att lokala parter lägger gemensam kraft vid att minimera diskrepanser mellan uppdrag och förutsättningar i verksamheter i sin helhet liksom för chefer och enskilda arbetstagare i verksamheterna.

Vi kallar på regeringen att genom den minister som ansvarar för arbetsmiljöfrågor, understödja denna avsiktsförklaring genom att medverka i en regelbunden

trepartsdialog tillsammans med den kommunala sektorns parter. Syftet är att i samverkan finna konstruktiva lösningar på den sektorns specifika arbetsmiljöutmaningar.

Vi, centrala parter i den kommunala sektorn, förbinder oss att med denna avsiktsförklaring som grund, att som en enad part genom Valfärdens arbetsmiljöråd, arbeta för att utveckla de områden och åtgärder som beskrivs i denna avsiktsförklaring samt att genomföra de åtaganden vi gemensamt beslutar om inom ramen för våra respektive kapaciteter.

Parternas arbete enligt Avsiktsförklaring för friska arbetsplatser

Parterna i den kommunala sektorn har enats om en avsiktsförklaring för friska arbetsplatser med huvudsakligt fokus på:

- En kunskapssatsning på friskfaktorer
- Stärkt dialog och inflytande i enlighet med parternas *Avtal för samverkan och arbetsmiljö*
- En partsgemensam uppföljning av pandemins påverkan på arbetsmiljöarbetet.

Arbetet kommer att samordnas av Valfärdens arbetsmiljöråd (AMR) och ske i nära dialog med befintliga partsgemensamma strukturer, såsom Suntarbetsliv, Afa Försäkring samt lokala parter samverkansorganisation.

Genom avsiktsförklaringen har respektive part, utifrån respektive organisations kapacitet, förbundit sig att delta och bidra konstruktivt i utvecklingen av arbetet. De olika delarna i strategin följs upp löpande under verksamhetsåret och en samlad avstämning mot avsiktsförklaringen sker årligen i samband med AMR:s strategimöte. Arbetet i enlighet med avsiktsförklaringen pågår till och med den 31 december 2023, om inget annat beslutas av parterna.

En kunskapssatsning på friskfaktorer

Parterna är överens om att medarbetares hälsa och engagemang och stolthet över sitt arbete stärks genom satsningar på långtidsfriska arbetsplatser där yrkes- och verksamhetsutveckling är naturliga delar. På så sätt är en medveten och konsekvent satsning på friska arbetsplatser också en medveten åtgärd för kompetensförsörjningen.

Genom en samlad kunskapssatsning på friskfaktorer önskar parterna bidra till ökad kännedom om möjligheterna med att arbeta för långtidsfriska arbetsplatser i den kommunala sektorn. Initiativet avser att omhänderta behov av kunskapsförstärkningar dels gällande ny forskning och framtagandet av nya stödstrukturer, dels att på bred basis tillgängliggöra det rådande kunskapsläget, erfarenheter och stödmaterial för arbetet med friskfaktorer.

Kunskapssatsningen omhändertar skrivningen i Huvudöverenskommelsen 2020 (HÖK 20) gällande friskfaktorer, ”Parterna initierar en gemensam kunskapssatsning med fokus på friskfaktorer i syfte att skapa en långsiktigt hållbar och hälsosam arbetsmiljö.”

Parterna är överens om att lokala parter, med stöd av kunskapssatsningen, bör samverka om ett arbete med friskfaktorer och i det utforma egna handlingsplaner för arbetsmiljöarbetet för att såväl begränsa risker som tillföra och stärka positiva faktorer som leder till långtidsfriska arbetsplatser.

Satsningen består av fyra delar:

1. Digitala utbildningskonferenser

Parterna initierar ett antal digitala utbildningskonferenser, primärt för målgruppen lokala parter. Avsikten är att öka kunskapen om friskfaktorer och på så sätt främja ett lokalt partsarbete med friskfaktorer. Initiativet omfattar ca 4–5 konferenser som bedöms kunna starta under hösten 2022. Parterna avser att ge Suntarbetsliv i uppdraget att genomföra konferenserna i nära samverkan med AMR.

2. Stöd på Suntarbetsliv för lokalt arbete med friskfaktorer

Suntarbetsliv har byggt upp en unik kunskapsbank om arbete med friskfaktorer, bland annat via resursteamets insatser med lokalt stöd. Parterna anser att dessa erfarenheter är fortsatt viktiga för verksamheterna i den kommunala sektorn att få del av. Parterna tar initiativ till ett långsiktigt arbete med att omsätta Suntarbetslivs kunskaper inom området friskfaktorer till olika former av digitaliserat stödmaterial och rådgivning. Arbetet initieras genom Suntarbetslivs styrelse som en del i föreningens ordinarie och långsiktiga verksamhet och stäms av fortlöpande i dialog med AMR.

3. FoU satsning för friskfaktorer på Afa Försäkring

I regeringens Arbetsmiljöstrategi understryks vikten av att prioritera arbete med friska arbetsplatser. Strategin pekar dock på att det finns kunskapsluckor om arbetsmiljöns positiva effekter och vad som skapar friska arbetsplatser. Bristen bekräftas av Mynak som även har påtalat att arbetsmarknadens parter bör stödja forskning om friskfaktorer. Slutligen visar erfarenheter från Suntarbetsliv att forskningen i låg grad har studerat hur organisationerna praktiskt gått till väga för att utveckla långtidsfriska arbetsplatser, vilket utgör en brist i det lokala arbetet med friskfaktorer. Parterna hör samman dessa olika arbetsmiljöaktörer och tar via Afa Försäkring initiativ till ett forsknings- och utvecklingsprogram för friskfaktorer.

4. Regionala kunskapskonferenser om friskfaktorer

Afa Försäkring arrangerar årligen åtta regionala konferenser i syfte att öka kunskapen om förebyggande arbetsmiljöarbete och tillgängliga stödverktyg för

arbetsmiljöarbetet i den kommunala sektorn. Parterna ser att dessa kan utgöra en viktig arena för kunskaps- samt erfarenhetsutbyte i arbetet för friskfaktorer och avser att inleda samtal med Afa Försäkring om hur de regionala konferenserna kan utvecklas i den riktningen. Genom det kan dessa regionala mötesplatser bli ett fysiskt komplement till parternas initiativ till digitala utbildningskonferenser.

Utveckling av samverkan, dialog och inflytande

En god dialog mellan arbetsgivare, fackliga företrädare och medarbetare är en friskfaktor i sig men är också en självklar del i arbetsmiljöarbetet. Parterna i den kommunala sektorn har ambitioner om dialog och inflytande som går utöver det lagstiftningen kräver och har slutit ett centralt *Avtal om samverkan och arbetsmiljö*, det så kallade Samverkansavtalet. Genom att lokala parter tecknar ett samverkansavtal tar de ett gemensamt ansvar för verksamhetens utveckling och skapar förutsättningar till tidig dialog, engagemang och delaktighet inför verksamhetsförändringar, i syfte att skapa bättre verksamheter och friska arbetsplatser.

Centrala parterns mål är att samtliga kommuner och regioner ska ha tecknat ett samverkansavtal. Idag har fyra av fem kommuner och nästan samtliga regioner ett motsvarande avtal. Samtidigt är grunden för en bra samverkan en god samverkanskultur.

Parterna tar nu ytterligare initiativ i syfte att understödja lokala parter i arbetet med samverkan, dialog och inflytande. Fokus ligger dels på att utveckla stödet till det lokala samverkansarbetet, exempelvis genom AMR:s stödteam för samverkan, dels att genom olika initiativ öka kunskapen om Samverkansavtalet och samverkanssystemet. Parterna avser även att arbeta för en ökad kunskap bland arbetsmarknadens aktörer om Samverkansavtalet.

Uppföljning av pandemins påverkan på arbetsmiljöarbetet

Det finns både lärdomar att dra av de arbetsmiljöinsatser som gjorts för att rusta välfärdens verksamheter under pandemin samt vinster med att behålla de nya arbetssätten. Ett flertal myndigheter och aktörer följer nu upp pandemins effekter på arbetsmiljön, exempelvis myndigheter och statliga utredningar. Vidare har Afa Försäkring satsat närmare 100 miljoner kronor på forskning på hur covid-19 påverkar arbetsmiljö och hälsa.

Parterna avser att under 2022 initiera ett arbete med att följa upp de kunskapsunderlag om arbetsmiljöarbetet under pandemin som publiceras av olika aktörer. Syftet är att identifiera framgångsfaktorer som grund för ett partsgemensamt agerande vid eventuellt kommande kriser.

Stärkande av den svenska modellen

Parterna avser att ytterligare stärka den svenska modellens tillämpning i sektorn genom gemensamt agerande och samordning av partsgemensamma resurser. Parternas

initiativ inom olika områden tar sin utgångspunkt i att parterna i dessa agerar tillsammans mot ett gemensamt mål om ett friskt arbetsliv.

Ett led i denna ambition är att ytterligare utveckla och stärka föreningen Suntarbetslivs liksom Omställningsfondens roll och uppdrag, att stärka samarbetet med Afa Försäkring liksom utveckling av strukturerna för parternas nationella samarbete.

Parterna är överens om att söka samarbete och överenskommelser med staten i syfte att förstärka förutsättningarna för välfärdens uppdrag i ett uthålligt och attraktivt arbetsliv.

Stockholm den 20 december 2021

För **Sveriges Kommuner och Regioner**

För **Sobona – Kommunala företagens arbetsgivarorganisation**

För **Svenska Kommunalarbetsareförbundet**

För **OFR:s förbundsområde Allmän kommunal verksamhet** jämte i förbundsområdet ingående organisationer

För **OFR:s förbundsområde Hälso- och sjukvård** jämte i förbundsområdet ingående organisationer

För **OFR:s förbundsområde Läkare** jämte i förbundsområdet ingående organisationer

För **Läraryrskommittén och Lärarnas Riksförbunds Samverkansråd**

För **AkademikerAlliansen** och till AkademikerAlliansen anslutna riksorganisationer